

Perhevapaiden palkkavaikutukset

Perhe ja ura tasa-arvon haasteena –seminaari,
Helsinki

20.11.2007

Jenni Kellokumpu

Esityksen runko

1. Tutkimuksen tavoite
2. Teoria
3. Aineisto, tutkimusasetelma ja otos
4. Tulokset
5. Päätelmät

Tutkimuksen tavoite

- Tutkia perhevapaan vaikutusta naisten suhteelliseen palkkakehitykseen Suomessa
- Ts. lapsen syntymästä aiheutuvan urakatkoksen vaikutusta ansioihin
- Tässä yhteydessä perhevapaalla tarkoitetaan joko äitiys- isyys- tai vanhempainvapaata (Kela:n maksamat vanhempainpäivärahapäivät)

Tärkeää tutkia, koska

- Aihetta ei ole aiemmin tutkittu Suomessa
- Perhevapaiden käyttö yleistä
 - Äidit pitävät valtaosan perhevapaista
 - Isät perhevapaalla vain lyhyen aikaa

Syitä urakatkosten palkkaa alentaville vaikutuksille

Inhimillisen pääoman -teoria

1. Vähäisempi työkokemus johtaa alhaisempaan inhimillisen pääoman tasoon, alhaisempi tuottavuus johtaa alhaisempiin palkkoihin
2. Urakatkosten aikana henkilön inhimillinen pääoma saattaa jopa heikentyä (taitojen ruostuminen)
3. Pienempi motivaatio investoida inhimilliseen pääomaan ennakoituista urakatkoksista johtuen
4. Äidit saattavat olla vähemmän tuottavia työssään kuin toiset naiset (tai miehet) vaikka inhimillisen pääoman määrä olisikin sama, koska he ovat kotitöiden väsyttämiä ja hoitavat lapsiin liittyviä asioita myös työajalla

Syitä urakatkosten palkkaa alentaville vaikutuksille

Valikoituminen

- Äidit saattavat itse hakeutua sellaisiin työtehtäviin, joissa perheen ja työelämän yhteensovittaminen on helpointa
- Tällöin työpaikan ei-rahalliset piirteet (mm. joustavat työajat, osa-aikaisuus, kodin läheisyys, vähäinen matkustustarve jne.) kompensoivat alemmaa palkkaa

Syitä urakatkosten palkkaa alentaville vaikutuksille

Viestintä-teoria

- Epätäydellinen ja epäsymmetrinen informaatio: työnantajalla ei ole täydellistä tietämystä työntekijänsä tuottavuudesta, motivaatiosta, sitoutumisesta uraan jne.
- Perhevapaa signaali alhaisemmasta tuottavuudesta tai vähäisemmästä sitoutumisesta uraan ja työhön

Syitä urakatkosten palkkaa alentaville vaikutuksille

Syrjintä

1. Makuun perustuva:

- Työnantaja ei pidä äideistä työntekijöinä (ei kuitenkaan tee mitään oletuksia heidän alhaisemmasta tuottavuudestaan)

2. Tilastollinen syrjintä:

- Äideille maksettu palkka vastaa heidän keskimääräistä tuottavuuttaan
- Tällöin ne äidit, joiden tuottavuus on keskimääräistä korkeampaa, eivät saa tuottavuuttaan vastaavaa palkkaa

Huomioita

Havaitsematon heterogeenisyys

- Palkkaero johtuu aineistosta havaitsemattomista sellaisista yksilötekijöistä (esim. kunnianhimo, motivaatio, urasuuntautuneisuus), joilla on vaikutusta palkkaan

Endogeenisuus-ongelma

- Lapset (ja siten myös heistä aiheutuvat urakatkokset saattavat olla endogeenisiä muuttujia palkkayhtälöissä)

Aineisto

- Tilastokeskuksen Flead-aineisto (Finnish Longitudinal Employee-Employer Data) yhdistettynä Kela:n tiedoilla maksetuista vanhempainpäivärahoista sekä EK:n tuntipalkkatiedoista
- Sisältää sekä yksilötietoja (ikä, koulutus, sukupuoli, työmarkkina-asema) että toimipaikkaa ja yritystä koskevia tietoja (henkilöstömäärä, perustamisvuosi, tuottavuus)
- Edustava yksityisen sektorin osalta

Tutkimusasetelma

- Lapsettomat, työlliset 20 – 39 -vuotiaat henkilöt vuonna 1995, joita seurataan vuoteen 2002
- Palkkahavainto sekä vuosilta 1995 & 1996 että 2001 & 2002
- Perhevapaa vuosien 1997-2000 aikana
- Äitejä verrataan lapsettomiin naisiin ja isiä lapsettomiin miehiin

Otos

- Lapsettomat 20 – 30-vuotiaat henkilöt vuonna 1995, joilta löytyy palkka-tieto sekä vuosilta 1995 & 1996 että 2001 & 2002
- N(naiset) = 4 713, N(miehet) = 9 630, Yht. N = 14 343
- Ne henkilöt, joilla perhevapaa vuosien 1997 – 1998 aikana:
Peva(naiset) = 545, Peva(miehet) = 1 550

Table 1 Means and Standard Deviations of Variables Age, Education and Length of Parental Leave by Gender and Future Family-status in 1996

	Female				Male			
	Mothers to be		Other women		Fathers to be		Other men	
	Mean	Std. Dev.	Mean	Std. Dev.	Mean	Std. Dev.	Mean	Std. Dev.
Age	29.58	4.2782	31.74	5.2879	29.93	4.2967	31.52	5.2362
Primary education	0.101	0.3015	0.141	0.3479	0.105	0.3069	0.142	0.3489
Secondary education	0.361	0.4809	0.406	0.4911	0.535	0.4989	0.581	0.4935
Lowest level tertiary education	0.417	0.4934	0.341	0.4740	0.176	0.3811	0.141	0.3485
Lower-degree level tertiary education	0.050	0.2172	0.050	0.2178	0.103	0.3044	0.076	0.2654
Higher-degree level tertiary education	0.070	0.2549	0.061	0.2401	0.079	0.2694	0.057	0.2317
Doctorate or equivalent level tertiary	0.002	0.0428	0.001	0.0379	0.001	0.0359	0.003	0.0544
Length of Parental Leave in Months	12.272	4.0151			0.832	0.6241		
Number of Observations	545		4 168		8 080		1 550	

Note: The length of parental leave is the total sum of parental leave between years 1997-2000 (reported in months).

Palkkayhtälö

- Riippuva-mja :
 1. Laskennallisen kuukausiansion logaritmi
 2. Tuntiansion logaritmi

- Selittävät-mjat
 - Perhevapaa
 - Perhevapaan lkm vuosien 1997 – 2000 aikana
 - Perhevapaan pituus kuukausina

- Kontrolli-mjat
 - Ikä ja iän neliö
 - Koulutusaste (perus, keski, AK, AMK, YMK, jatko)
 - Koulutusala
 - Toimiala
 - Virkaikä ja sen neliö
 - Työvoiman ulkopuolella olemisen syy vuosilta 1997 –2000 (jokin muu kuin perhevapaa)

Tulokset

Table 2 Earnings equation estimates: Effect of Parental Leave on Log Monthly Earnings

Year	Female			Male		
	1996	2001	2002	1996	2001	2002
Parent to be	0.022 (0.010)*			0.045 (0.007)***		
Parental leave		-0.044 (0.014)***	-0.031 (0.011)**		0.045 (0.009)***	0.046 (0.007)***

Tulokset

Table 3 Earnings equation estimates: Effect of Parental Leave on Log Hourly Earnings

Year	Female			Male		
	1996	2001	2002	1996	2001	2002
Parent to be	0.015 (0.009)			0.030 (0.006)***		
Parental leave		-0.019 (0.009)*	-0.010 (0.010)		0.040 (0.006)***	0.038 (0.007)***

Tulokset

Table 4 Alternative Ways of Estimating the Effect of Parental Leave on Log Hourly Earnings

	Female		Male	
	2001	2002	2001	2002
Year 2001 is the first year after parental leave/Year 2002 is the second year after leave	-0.022 (0,015)	-0.019 (0,016)	0.034 (0,009)***	0.027 (0,010)**
Year 2001 is the second year after parental leave/Year 2002 is the third year after leave	-0.031 (0,016)	-0.020 (0,017)	0.052 (0,011)***	0.054 (0,012)***
Year 2001 is the third year after parental leave/Year 2002 is the fourth year after leave	0.001 (0,016)	0.023 (0,018)	0.040 (0,013)**	0.039 (0,013)**
Year 2001 is the fourth year after parental leave/Year 2002 is the fifth year after leave	-0.037 (0,030)	-0.058 (0,031)	0.031 (0,016)	0.033 (0,017)*
One parental leave period between years 1997-2000	-0.009 (0,011)	-0.001 (0,012)	0.041 (0,007)***	0.043 (0,008)***
Two parental leave periods between years 1997-2000	-0.057 (0,015)***	-0.046 (0,017)**	0.038 (0,011)***	0.027 (0,011)*
Three (or more) parental leave periods between years 1997-2000	0.064 (0,075)	0.111 (0,083)	0.024 (0,040)	0.002 (0,044)
Parental leave	0.029 (0,028)	0.042 (0,030)	0.050 (0,010)***	0.061 (0,011)***
Total sum of parental leave during years 1997-2000 in months	-0.004 (0,002)	-0.004 (0,002)	-0.01 (0,009)	-0.028 (0,010)**

Note: Dependent variables are log hourly earnings. Robust standard errors are in parentheses. The control variables are the same as in Model 1.

*Significant at 5%, **significant at 1%, ***significant at 0,1%.

Päätelmät

- Perhevapailla negatiivinen vaikutus äidin palkkaan
- Keskimäärin äidit kärsivät noin 7 % palkan menetyksen perhevapaan jälkeen
- Pitkät vapaat enemmän haitallisia (inhimillisen pääoman heikentyminen)
- Negatiivinen vaikutus palkkaan pienenee ajassa työelämään paluun jälkeen (inhimillinen pääoma elpyy)

Päätelmät

- Perhevapaan negatiivinen palkkavaikutus pienenee noin puoleen, kun kuukausipalkan sijaan käytetään tuntiansio-tietoa
- Äidiksi tultuaan naiset tekevät vähemmän työtunteja tai eivät tee ylitöitä

Päätelmät

- Miesten palkka ei muutu lainkaan tai jopa nousee perhevapaan pidon jälkeen
- Isien pitämät perhevapaat ovat edelleen Suomessa suhteellisen lyhyitä — varsinaista inhimillisen pääoman heikkenemistä ei ehdi tuona aikana tapahtua
- Niille isille, jotka viettävät perhevapaalla kohtuullisen pitkän aikaa, urakatkoksen vaikutus palkkaan on negatiivinen
- Jos pitkät urakatkokset aiheuttavat inhimillisen pääoman heikkenemistä naisille, näin pitäisi käydä myös miehille